

mõõtu pidada, nõnda et selge mõistus igas osjus tührtmeheks jäääb.

Kuidas oli lugu teistes Weneriigis osades? — Küsimine: Mis kasu töiwad Sewastopoli soledused, Moskvalinna hirmud laastamised, Poolamaa alalised tapmised, põletamised ja rüüstamised ja werised tollupõrkamised juutide ja venelaste wahel, ja sõit muud suritööd teistes kohtades? — Õtsata õnnetust, waesust ja wilestust! Itahva warandus wähenes selle läbi mitme tuhanda miljonit rubla väärt, nõnda et isegi suur Jaapani sõda Weneriigile rohkem ei tulnud mässma kui alalised todused rahu-tused, streigid ja mässud minewa aasta jooskul. Kesk on tõige nimetatud surwa nähtuse juures süüdlane? Üts ajab süüd ühe, teine teise peale, ehit lüll igal ühel, kes awalikus elus töötas, enam ehit wähem oma jagu süüdi oli. Ajalehed ja rahwajuhid tegiwad viististe kül tõige enam patti sellega, et nad oma lubamistes rahwa vastu liig laugese lätsiivad. Eestimetsel Riigiduumma walimistel oli faks peaparteid, teine oli konstituutsioonell monarhiline, teine konstituutsioonell demokraatiline, ehit nagu wiimast pärastpoolte nimetati: Kadettide parti. Need faks parteid wõitlevad walimistes teine teise vastu. Kadettid wõtisivad, sest et nad sõit lubasivad anda, mis rahwas (tõölisid, tööta ja maata inimesed) iganes igatseb, ja sellega saitwad nad, nagu ütelda, tahe tule wahele. Nende parem teadmine ja mõistus ütles neile, et neli wõdimata on sõiti rahwa soovisid täita, aga rahwas, iseäranis Süda-Wenemaal, nõudis, et sõit maa talupoegadele antakse ja eraomandus ära saatatakse. Selle olulorra tagajärjel ei tulnud siis ta Riigiduumma lähetuulisest tegewusest mitte midagi välja, ja ta lõpetas oma tegewust Viiburi ülesutsega, mida ainult sahetiseda tuleb, sest et selle allasirjutajad enesele walitsuse poolt protsessi laela tömbasivad ja sellega uue duuma walimistest eemale on tõrjutud.

Seltsi kuud on Wenemaa ilma duumata. Detsembrikuul algawad uued walimised, mis riigi rahvastele jälle tööd annawad ja nende tähelepanemist mässulise liitumise poolt ära põõrawad. Selle wahes aja sees, kui duumat ei olnud, on walitsus mitmed parandused ette wõtnud: Siin ja seal maad talupoegadele (maata inimestele) välja jaganud, uue uskoasi läbi mitmed litsendavad määruised talupoegade lohta õra saatnud ja nad teiste seisustega seaduse ees ühewääriliselt tunnis.

tanud, mis omalt hohalt suur samm parema poole on. Nagu näha, on Walitsusel kindel nõuu, hoolimata tõigist talistustest, 17. Oktobi manifesti põhjale jäädva ja sel alusel parandamise tööd edasi teha, kui uus duuma tegewusesse astub. 17. Oktober on oma tagajärgedes nii tähendusrikas, et seda päewa jäädavaks igaaastases mälestuspühaks Weneriigis tuleks teha.

Lääänemere tubermangudes ei ole lugu mitte sugugi parem olnud kui muul Wenemaal, iseäranis Kuuramaal ja Lõuna-Liivimaal. Põhja Liivimaal on rahwas rabulium olnud ja tõdige rabulism veel Tartu linnas, nõnda et Wenelasedgi töändasivad: meil on siin paradiisline elu ja rahu. Tartule tuli see suureks õnneks, et siin juba wara kodanlik kaitsevägi ilma sõjariistadeta asutati. See mõjus. Oleks Riia linn omale sarnase kaitseväe murretseenud, rewolutsion oleks juba ammugi maha rusitud olnud ja rahu jalale seatud. Nõnda wõib mäss veel kaua edasi festa. Suur wabaduse-liikumine on meie maale surwa nähtuse tõrval fa head toonud. Rahwa emakeel on loolides lubatud, kui fa eestsa eraoolides ja alamates rahwaoolides. Iseäralist elavat tegewust awaldasivad Sakslased mõõdalainud aastal oma loolide awamisega. See pani Eestlasti libama ja fa nemad asutasivad nooresoo-haridusseltsid siin ja seal ja awasiivad pea-legi Tartus eestlike tütarlaste gimnaasiumi. See eestfuju mõjus fa teiste Eesti linnade peale. Iga rahwas ja seltskond satub näidata, mis ta wabaduse päisele al elades suudab korda saata ja ära teha. Kõik see on rõõmustaw näha ja töötab tulevisus rohket saati ja head edu. Loota on, et põnew seisuford Sakste ja Eestlaste wahel fa kord paraneb, nii pea kui fanatismus wäheneb ja mõistus jälle wõimust wõtab, hoolimata sellest, et rahwajuhid sellest midagi ei taha teada. Wõit jääb sellele, sel lipusirjals „digus“!

Märtstuul suri latalt tuntud ja Eestlaste keskel lugupheetud salsa soost õpetaja Wilhelm Grangen. Ta wõttis Eesti rahwa läeläigust elavalt osa, iseäranis orjuuse ajal, kus rahval rasked ajad olevad. Soojad järelhüüded Eestti ajalirjanduses tema surma forral annawad sellest tunnistust.

Sel samal ajal pani ta Liivimaa piiskop G. Dehrn haiguse pärast oma ammeti maha ja tema asemel astus Theophil Gaehgens. G. Dehrn'i tagasiastumist tuleb